

DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2020.57.83-93>

УДК 712.012

Прокопов Олександр Васильович,

Доцент кафедри рисунка і живопису архітектурного факультету

Київський національний університет будівництва і архітектури

prokopov.ov@knuba.edu.ua,

orcid.org/0000-0003-3026-1634

ПРОГРЕСИВНІ МЕТОДИ СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ПРОСТОРУ ДЛЯ ЗАНЯТЬ ЕКСТРЕМАЛЬНИМИ ВИДАМИ СПОРТУ НА ПРИКЛАДІ СКЕЙТ-ПАРКІВ

Анотація: у статті розглянуто питання недосконалості функціонально-просторової організації існуючих скейт-парків та освітлено рекомендації щодо поліпшення їх функціональності з урахування особливостей субкультури скейтбордистів та основ тематичного парку.

Ключові слова: дизайн скейт-парку, скейтбординг, субкультура, екстремальний спорт, тематичний парк.

Актуальність теми. У зв'язку з прогресивним ритмом життя в умовах інформаційного суспільства сучасна людина потребує емоційного розвантаження, якого можна досягти шляхом занять екстремальними видами спорту. Серед їх числа велику прихильність молодь проявляє до скейтбордингу [18].

Із самого початку існування скейтбординг асоціювався як вуличний, вільний, неформатний спорт в якому були відсутні чітко сформовані правила, конкуренція, тренерське наставництво, що існує в професійному спорті [8]. На теперішній час, із розвитком вищезазначеного виду спорту, настав новий етап, пов'язаний із включенням його до числа олімпійських видів спорту.

Разом з цим, процес проектування та будівництва скейт-парків потребує модифікації та нових рішень щодо його функціонально-просторової організації.

Необхідним є аналіз основних проблем, що стають причиною відсутності функціональності скейт-парків для скейтбордистів і розглянути шляхи їх вирішення.

Постановка проблеми. В Україні великою проблемою є недостатність скейт-парків по всій країні, відсутність ґрунтового досвіду в їх проектуванні і невідповідність існуючих споруд реальним запитам громади [3].

Аналіз досліджень та публікацій. Вітчизняна нормативна база, на основі якої здійснюється проектування споруд для спорту, містить неактуальний

перелік спортивних споруд та не має жодної інформації чи рекомендацій щодо облаштування місць для занять екстремальними видами спорту, зокрема, скейт-парків.

Проте закордонні автори як В. С. Михайлов [4], Д. В. Ольшанський [5], у своїх наукових працях описують риси скейтбордингу як субкультури, а також такі науковці як Р. Л. Аллум [10], В. В. Еверетт [15], С. Фріман [16], Д. Джонсон [17] розглядають окремі проблеми та особливості скейт-парків, що має значимість у подальшій розробці рекомендацій по облаштуванню простору скейт-парків.

Мета і завдання статті. Проаналізувати досвід проектування та будівництва скейт-парків, а також досвід катання скейтбордистів у скейт-парках і виявити риси, що роблять їх нефункціональними у нерозривному зв'язку з культурою скейтбордингу. На основі отриманої інформації запропонувати рекомендації щодо вирішення виявлених недоліків та проблем.

Результати дослідження. Детальне висвітлення подробиць проектування скейт-парків найбільшою мірою пов'язане із розумінням елементів зазначеної субкультури і має перебувати у нерозривному зв'язку.

Скейтбординг можна описати як метафору креативного використання громадського простору [12, 16], що являє собою молодіжну культурну течію, яка заповнює світ з кожним днем все більше у зв'язку із включенням скейтбордингу до програми Олімпійських ігор у 2016 році [20], а також входить до числа найбільш згадуваних видів спорту у молоді, як найбажаніший для занять, у вільний час [1].

Серед інших видів екстремального спорту скейтбординг виділяється великою кількістю його структурних складових, що формують популярну світову субкультуру. Це сукупність специфічної атрибутики, яка вирізняє її учасників від інших: визначена ідеологія, норми, традиції, одяг, музика, мистецтво графіті. Дана субкультура формується та розповсюджується аналогічно до інших – активний пошук свого «Я», відчуття тривоги та необхідність реалізації власних амбіцій [4, 5]. При цьому скейт-парк виступає як місце зустрічі однодумців, їх відпочинку та занять спортом.

Екстремальні види спорту, як частина постіндустріального суспільства, із удосконаленням їх технічного оснащення, розвитку архітектури та мистецтва роблять можливим формування та реалізацію сміливих планувальних дизайнерських рішень. Як результат – можливість виконання нових трюків, формування цікавих треків скейтбордистами.

Замість скейт-парків, для представників даної течії були дві основні категорії громадських просторів – так звані «знайдені» та «спроектовані» [17]. Великою проблемою є той факт, що і в теперішні часи скейтбордисти надають

перевагу саме «знайденим» скейт-паркам - це вулиці, торгові площі з їх благоустроєм та ін, через дефіцит спеціально облаштованих та зручно розташованих майданчиків.

Тому важливим етапом розвитку міста буде перехід скейтбордистів до прогресивних спроектованих скейт-парків.

Проаналізувавши сучасний вітчизняний досвід, можна зробити висновок, що найбільш популярним рішенням у організації скейт-парку – є забезпечення декількох лінійних маршрутів із кількома конструктивними елементами (рис.1).

Рис. 1. Скейт-парк в Березівці, Одеська область, Україна [9].

Дане рішення є частим серед проектувальників скейт-парків, тому що процес їх проектування значно простіший та не вимагає значних фінансових затрат на реалізацію. Але недосконалість таких парків стає причиною виникнення ще однієї категорії скейт-парків - реконструйовані. Дана назва описує скейт-парки, що трансформуються користувачами, як спосіб підтвердження причетності до даного скейт-парку [17]. Одна з причин закладена в субкультурі скейтбордингу – різномасштабне графіті на численну тематику. Так, наприклад, пересічна людина, що не є учасником субкультури, розглядає графіті або з позиції «є-немає», або ж лише оцінює їх наявність як вандалізм. Часто, в культурі скейтбордингу в такий спосіб її послідовники висловлюють свою повагу та сум за кумиром, якого немає серед живих. Хоча, нерідкісними є написи, які висловлюють особисту неприхильність до якогось суспільного явища, конкретної особи чи ін. [17].

Тому вдалим рішенням буде надання можливості реалізації творчого потенціалу не тільки в катанні на скейтборді, але і в графіті-розписі частин скейт-парку, аби не зрощувати потяг до вандалізму серед його користувачів, оскільки стихійне розфарбовування елементів впливає на якість поверхні для

катання та підвищує ризик травмування. Таким чином можна виділяти спеціальні місця для графіті, щоб кожен бажаючий міг залишити власний слід свого «Я» та бути причетним до завершення формування простору і його кольорового тематичного оформлення. У такий спосіб можна зрощувати відчуття відповідальності та естетичної цінності об'єкта, як витвору мистецтва, що спонукатиме скейтбордиста оберігати його. В даному випадку графіті відображає відношення користувача до простору скейт-парку, проливає світло на події, що відбуваються у ньому [17].

Наступна причина виникнення реконструйованих майданчиків для занять екстремальними видами спорту – це проблема композиційної і структурної недосконалості скейт-парку через відсутність чіткої регламентації проектування та їх будівництва. Як результат – відсутність бажаних елементів-перешкод, їх не функціональність та травматичність і набридлі треки для катання в майбутньому (рис.2) [17].

Рис. 2. Бесін Покет Скейт Трек, Австралія [11].

Але така самовільна реконструкція деструктивно впливає як на естетичний вигляд, так і на функціональність скейт-парку. Власноруч створені перешкоди із підручних матеріалів (англ. DIY – Do-It-Yourself) [7], часто з недосконалими поверхнями та використання імпровізаційних перешкод-елементів у вигляді піддонів, продуктових візків із супермаркету, сміттєвих урн несуть в собі високий травматизм і поступово перетворюють скейт-парк на сміттєзвалище [10, 17].

Відсутність чітких рамок дає змогу реалізації інноваційних рішень із переосмисленням організації простору скейт-парків, відходячи від чітких прямолінійних правильних форм у плані. Так, наприклад, вдалим рішенням є

виконання скейт-парку округлої форми із забезпеченням кругового руху скейтбордистів по периметру всієї споруди. При цьому здійснення комбінування стріт-елементів із радіальними елементами (наприклад боулами, пулами), об'єднує частини в єдиний круговий маршрут, де елементи-перешкоди взаємопов'язані між собою та плавно переходять один в інший. У такий спосіб скейтбордисти випробовують свої можливості на швидкість, витривалість та кількість виконаних трюків протягом проходження усього маршруту.

Переосмисленню підлягають стандартні форми трибун - місць відведених для глядачів, які можна розмістити над скейт-парком та застосовувати як декоративний і розмежувальний елемент. Дане розміщення дозволяє досягнути більшого ефекту для глядачів, які яскравіше відчуватимуть власне залучення до процесу споглядання за діяльністю спортсменів з таких ракурсів, які недоступні із стандартизованих трибун.

Закордонна практика свідчить, що у скейт-парках можливим є використання жорстких модульних мобільних пластикових елементів для виконання трюків. Їх застосування являє собою додаткову можливість для скейтбордистів контролювати та управляти функціональністю скейт-парку [17] (рис. 3).

Рис. 3. Скейтери формують перешкоду з модульних елементів у скейт-парку Сомерсет, Сінгапур [17].

При цьому, рекомендовано звернути увагу на їх оформлення та розробити дизайн відповідний до загальної тематики парку. Можливим є проектування скейт-парків із застосуванням збірно-розбірних елементів із металу, фанери та композитних матеріалів. Таке рішення дозволить періодично змінювати композицію структурних елементів без їх стихійного переміщення. Дані маніпуляції забезпечують підкріплення зацікавленості у постійних відвідувачів скейт-парку.

Як показує світова практика, залучення молоді в процес розробки проекту скейт-парку і врахування їх потреб на майданчику відбувається вкрай рідко [16]. Для максимально тривалого збереження скейт-парку у придатному для експлуатації стані необхідна підтримка зворотного зв'язку із скейтбордистами, які безпосередньо будуть ним користуватись [13, 19].

Одні скейтбордисти прагнуть до виконання трюків на радіальних елементах: боулах, рампах, пулах, а інші надають перевагу «вуличним» - поручням, сходинок, різним уступам. Існує практика проектування та будівництва сучасних скейт-парків із використанням вуличних та «верт» елементів [17]. Зазначені парки називаються «гібридними» [13]. Елементи даного парку дозволяють виконувати максимальну кількість трюків, але композиційна та художня складова таких майданчиків зазвичай залишає бажати кращого (рис. 4).

Рис. 4. Скейт-парк Дімбула, Австралія [14].

Організація простору скейт-парку вимагає ефективного розподілу його території для задоволення потреб якомога більшої кількості користувачів потенційної категорії. Вдалим рішенням є організація зон для тих, хто має різний рівень майстерності у скейтбордингу.

За кордоном проведені дослідження щодо визначення найбільш часто отримуваних травм скейтбордистами різного віку та статі, а також елементів, на яких вони найчастіше травмувались [15].

Результати даних досліджень можна застосовувати при проектуванні скейт-парку з метою удосконалення їх функціонально-просторової схеми та зниження травматизму. Наприклад, для користувачів із низьким рівнем майстерності слід виключити з переліку елементи, на яких відвідувачі травмувались найбільше, або проробити їх найбільш безпечний дизайн та конфігурацію. Проведені дослідження показують, що на рівень вдовolenості молоді майданчиком, окрім загального стану обладнання, впливають поєднання

скейт-парку та навколишнього природного середовища навколо, мальовничі види та наявність інтегрованих можливостей [17].

Варто зауважити, що необхідно приділити значну увагу зонуванию скейт-парку та її навколишній території, а саме слід передбачити наявність близько розташованих зон пасивного відпочинку з лавами, тіньовими навісами, урнами, фонтанчиками з питною водою, місцями громадського харчування, вбиральнями та ін. [19].

Також рекомендовано вирішити питання розташування та благоустрою скейт-парку таким чином, щоб забезпечити можливість споглядання навколишніх природних об'єктів та інтегрованих озелених зон у ньому [18].

Для забезпечення додаткової уваги з боку потенційних користувачів скейт-парку, варто скористатися принципами організації тематичних парків на основі парку «Диснейленд», який захоплює туристів з усього світу, основа успіху якого полягає у впливі на максимальну кількість органів чуття людини – зір, слух, нюх, дотик та смак. Тематичний парк має певну концепцію, визначену структуру та принципи організації, що функціонують із застосуванням інноваційних технологій та сучасних наукових досягнень. Таким чином перебування на його території запам'ятовується максимально яскраво [2]. Врахування переліченого забезпечить зростання зацікавленості в даному скейт-парку та дозволить проводити максимум часу на його території [19].

Висновки. У ході даної роботи були виявлені та досліджені фактори впливу на успішність дизайну скейт-парку, що ґрунтуються на субкультурі скейтбордистів. Також, досліджені засоби впливу на молодь для підвищення їх зацікавленості у екстремальних видах спорту та відвідуванні скейт-парків.

Наведено рекомендації до проектування скейт-парків, основною з яких є - забезпечення різноманіття елементів при їх раціональному розміщенні та збереженні композиційної цілісності з урахуванням основ творення тематичного парку. При цьому слід розглядати скейт-парк нерозривно з субкультурою скейтбордингу та надавати молоді можливість активної участі в процесі формування скейт-парку, обираючи потрібні елементи, проявляти творчі здібності в графіті. Звідси виходить, що скейт-парк це не лише майданчик для занять спортом, але й місце зустрічі з друзями, ментального й фізичного виховання та розвитку зростаючого організму.

Список використаної літератури

1. Еремін І. Б., Грук Д. В. Отношение школьников к занятиям экстремальными видами спорта. Ученые записки университета им. П.Ф. Лесгафта. Серия: Народное образование. Педагогика. 2017. № 9. С. 87 – 91.

2. Клиндух Р. В. Тематические парки в системе факторов формирования и развития благоприятного имиджа территории. Сервис в России и за рубежом. 2017. №8 (78). С. 56 - 68.
3. Крушельницький, Р. Архітектурно-планувальна організація фізкультурно-оздоровчих споруд у структурі житлової забудови: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. арх: 18.00.02. Львів, 2014. 21 с.
4. Михайлов В. С. Молодежные субкультуры в современном белорусском обществе. Социокультурная динамика современной Беларуси. Секция VII. 2012. С. 386 - 389
5. Ольшанский Д. В., Неформалы: групповой портрет в интерьере. М.: Педагогика, 1990. 631 с.
6. Паршакова В. М. Развитие экстремальных видов спорта. Международный журнал гуманитарных и естественных наук. 2018. Вып. 4. С. 58 - 60.
7. Скляренко С. О., Самолысов А. В. Типологическая классификация скейт-парков и их элементов. Сборник научных трудов SWorld. 2014. 16(2). С. 49 - 56.
8. Соболевская О. В., Олимпийский флип: веб-сайт. Режим доступа: <https://spb.hse.ru/news/317276073.html>
9. 20 скейт парков Украины. Спорт на колесах: веб-сайт. Режим доступа: <https://roliki.ua/blogs/blog/20-skejt-parkov-ukrainy/>
10. Allum R. L. Skateboard injuries: a new epidemic. Injury. 1979.10(2), Pp. 152 – 153. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0020-1383\(79\)80083-2](https://doi.org/10.1016/S0020-1383(79)80083-2)
11. Basin Pocket Skate Track. The Skateboard Shop: web-site. Retrieved from: <https://www.skateboard.com.au/skateparks/australia/basin-pocket-skate-track/>
12. Borden I. An Affirmation of Urban Life: Socio-Spatial Censorship in the Late Twentieth Century City. Archis .1998. (5). Pp. 46–51. (in English)
13. Daskalov T. Concrete Skateparks. Design and construction of a skateboarding recreational facility: Bachelor's thesis in Construction Engineering, Häme University Of Applied Sciences. Visamäki. 2015. Retrieved from: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/98780/Teodor_Thesis_2015_final.pdf
14. Dimboola, Rainbow skate parks funded. Mail-Time: web-site. Retrieved from: <https://www.mailtimes.com.au/story/4407126/skate-park-surprise-for-shires-youth/>
15. Everett W. W. Skatepark injuries and the influence of skatepark design: A one year consecutive case series. The Journal of Emergency Medicine. 2002. 23(3). Pp. 269 – 274. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0736-4679\(02\)00528-0](https://doi.org/10.1016/S0736-4679(02)00528-0)
16. Freeman C., Riordan T. Locating skateparks: The planner's dilemma. Planning Practice and Research. 2002. 17(3). Pp. 297 – 316. DOI: <https://doi.org/10.1080/026974502200005682>
17. Johnston D. Skateparks□ : trace and culture. Global Media Journal - Australian Edition. 2016. 10(1). Retrieved from:

https://www.hca.westernsydney.edu.au/gmjau/wp-content/uploads/2016/06/GMJAU-Skateparks_Trace-and-Culture.pdf

18. Khairuddin S. A., Yunos M. Y. M., Mydin M. A. O., Ujang N. Youth preference of extreme parks design in urban areas. *Advances in Environmental Biology*. 2015. 9(4). Pp. 197 – 200.

19. Poirier D. Skate parks: a guide for landscape architects and planners: Thesis in Master of Landscape Architecture, Kansas State University. Manhattan. 2008. Retrieved from: <https://core.ac.uk/download/pdf/5165001.pdf>

20. Skateboarding will make its olympic debut in Tokyo 2020. The competition will be held at the ariake urban sports park. Olympic Games: website. Retrieved from: <https://www.olympic.org/skateboarding>

References

1. Eremin, Y.B., Hruk, D.V. (2017). Pupils' attitude to extreme sports. *Uchenye zapiski universiteta imeni P.F. Lesgafta*, No. 9, 87–91. (In Russian)

2. Klinduh, R. V. (2017). Theme parks in the development factors system of the territory's positive image. *Servis v Rossii i za rubezhom [Services in Russia and Abroad]*, 8 (78), 56-68. DOI: 10.22412/1995-042X-11-8-5. (In Russian)

3 Krushelnitsky, R. (2014). Architectural and planning organization of cultural and recreational equipment at the structure of oblivion forget. Extended abstract of candidate's thesis. Lviv, 21 p. (in Ukrainian).

4 Mikhailov, V. S. (2012) Youth subculture in modern Belarusian society. *Sociokul'turnaya dinamika sovremennoj Belarusi [Sociocultural dynamics of modern Belarus]*, Section VII, 2012, 386-389. (In Russian)

5 Ol'shanskiy D.V. (1990) Informals: group portrait in the interior. Moscow, *Pedagogika*. 631 p. (In Russian)

6 Parshakova, V. M. Development of extreme sports. (2018). *International Journal of Humanities and Natural Sciences*, Vol. 4. 58-60. (In Russian)

7 Skliarenko, S. O., Samolysov, A. V. (2014). Typological classification of skate parks and their elements. *Sbornyk nauchnykh trudov SWorld [Collection of scientific papers SWorld]*, Vol.16 (2), 49–56. (In Russian)

8 Sobolevskaya, O.V. Olimpiyskiy flip [Olympic flip]: website. Retrieved from: <https://spb.hse.ru/news/317276073.html> (In Russian)

9 20 Skate parks of Ukraine. Sport na kolesah [Sports on wheels]: website. Retrieved from: <https://roliki.ua/blogs/blog/20-skejt-parkov-ukrainy/> (In Russian)

10 Allum, R. L. (1979). Skateboard injuries: a new epidemic. *Injury*, 10(2), 152–153. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0020-1383\(79\)80083-2](https://doi.org/10.1016/S0020-1383(79)80083-2) (in English).

11 Basin Pocket Skate Track. The Skateboard Shop: web-site. Retrieved from: <https://www.skateboard.com.au/skateparks/australia/basin-pocket-skate-track/> (in English).

12 Borden, I. (1998). An Affirmation of Urban Life: Socio-Spatial Censorship in the Late Twentieth Century City. *Archis* (5), 46–51. (in English).

13 Daskalov, T. (2015). Concrete Skateparks. Design and construction of a skateboarding recreational facility: Bachelor's thesis in Construction Engineering, Häme University Of Applied Sciences. Visamäki. Retrieved from: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/98780/Teodor_Thesis_2015_final.pdf (in English)

14 Dimboola, Rainbow skate parks funded. Mail-Time: web-site. Retrieved from: <https://www.mailtimes.com.au/story/4407126/skate-park-surprise-for-shires-youth/> (in English)

15 Everett, W. W. (2002). Skatepark injuries and the influence of skatepark design: A one year consecutive case series. *The Journal of Emergency Medicine*, 23(3), 269–274. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0736-4679\(02\)00528-0](https://doi.org/10.1016/S0736-4679(02)00528-0) (in English)

16 Freeman, C., & Riordan, T. (2002). Locating skateparks: The planner's dilemma. *Planning Practice and Research*, 17(3), 297–316. DOI: <https://doi.org/10.1080/026974502200005682> (in English)

17 Johnston D. (2016) Skateparks□ : trace and culture. *Global Media Journal - Australian Edition*. 10(1). Retrieved from: https://www.hca.westernsydney.edu.au/gmjau/wp-content/uploads/2016/06/GMJAU-Skateparks_Trace-and-Culture.pdf (in English)

18 Khairuddin, S. A., Yunus, M. Y. M., Mydin, M. A. O., & Ujang, N. (2015). Youth preference of extreme parks design in urban areas. *Advances in Environmental Biology*, 9(4), 197–200. (in English).

19 Poirier, D. (2008) Skate parks: a guide for landscape architects and planners: Thesis in Master of Landscape Architecture, Kansas State University. Manhattan. Retrieved from: <https://core.ac.uk/download/pdf/5165001.pdf>. (in English).

20 Skateboarding will make its olympic debut in Tokyo 2020. The competition will be held at the ariake urban sports park. Olympic Games: website. Retrieved from: <https://www.olympic.org/skateboarding> (in English).

Аннотация

Прокопов Александр Васильевич, доцент кафедры рисунка и живописи архитектурного факультета, Киевский национальный университет строительства и архитектуры, Украина.

Прогрессивные методы создания эффективного пространства для занятий экстремальными видами спорта на примере скейт-парков.

В статье рассмотрены вопросы несовершенства функционально-пространственной организации существующих скейтпарков и предложены рекомендации по улучшению их функциональности с учетом особенностей субкультуры скейтбордистов и основ тематического парка.

Ключевые слова: дизайн скейтпарка, скейтбординг, субкультура, экстремальный спорт, тематический парк.

Annotation

Prokopov Alexander, Associate Professor, Department of Drawing and Painting of Architecture Faculty, Kyiv National University of Construction and Architecture, Ukraine.

Progressive methods of creating an effective space for extreme sports on the example of skate parks.

The article describes the problem of absence of organizational and elaborated space for extreme sports. The article describes the problem of lack of organizational and spatial thoughtfulness of space for extreme sports. Skateboarding is a free, bold subculture which popularity is growing up around the world every day and is one of the Olympic sports. People, regardless of social status, age, religion or gender, unite into a single subculture of skateboarding. It has its own ideology, traditions, clothing, music, graffiti and a common space for extreme sports. Historically, members of this subculture have preferred the streets - both because of their own desire to express their freedom, and because of the lack of well-organized skate parks. Although it should be considered fair that with the development of skateboarding as a sport, the transition to a specially built skate park is a logical stage of its original evolution. But the skate parks, built without taking into account the wishes of skateboarders, do not cause them much admiration, but only numerous injuries and vandalism in relation to these spaces. Therefore, to improve this situation and strengthen the interest of skateboarders need to consider certain principles of improving the spatial organization of the skate park, including: zoning of the skate park, the maximum use of landscaping, to enable skateboarders to participate in the aesthetic design of the park with graffiti art, to control the space of the skate park with the help of modular elements, choose acceptable places for the location of the skate park, review the organization of hybrid parks and take into account the principles of organization of theme parks.

Key words: skate park design, skateboarding, subculture, extreme sports, theme park.